

Izabela Kamińska-Jatczak

Aktywność asystentów rodziny

Analiza narracji w ujęciu transwersalnym

Aktywność asystentów rodziny

Analiza narracji w ujęciu transwersalnym

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Izabela Kamińska-Jatczak

Aktywność asystentów rodziny

Analiza narracji w ujęciu transwersalnym

**WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU
ŁÓDZKIEGO**

Łódź 2021

Izabela Kamińska-Jatczak – Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu
Katedra Pedagogiki Społecznej i Resocjalizacji, 91-408 Łódź, ul. Pomorska 46/48

RECENZENT

Ewa Kantowicz

REDAKTOR INICJUJĄCY

Urszula Dzieciatkowska

OPRACOWANIE REDAKCYJNE

Danuta Bąk

SKŁAD I ŁAMANIE

AGENT PR

KOREKTA TECHNICZNA

Leonora Gralka

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Zdjęcie wykorzystane na okładce: © Depositphotos.com/luminastock

© Copyright by Izabela Kamińska-Jatczak, Łódź 2021

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2021

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.10047.20.0.M

Ark. wyd. 13,3; ark. druk. 17,875

ISBN 978-83-8220-455-1

e-ISBN 978-83-8220-456-8

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-131 Łódź, ul. Lindleya 8

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. 42 665 58 63

Dedykuję tę książkę
Mężowi, Mamie i Córce

SPIS TREŚCI

Wstęp	11
-------------	----

Rozdział 1

Porządkowanie chaosu aktywności – podejście transwersalne

1.1. Punkt widzenia transwersalnej analizy aktywności	19
1.2. Transwersalna metoda analizy	26
1.3. Narracja o aktywnościach	33
1.4. Podsumowanie	37

Rozdział 2

Rodzaje aktywności oddziaływania na Drugiego w polu pracy socjalnej z rodziną

2.1. Aktywności adresowane	40
2.2. Aktywności ukierunkowane	42
2.3. Aktywności swoiste	44
2.4. Aktywności usytuowane	47
2.5. Aktywności tożsamościotwórcze	55
2.6. Podsumowanie	61

Rozdział 3

Wyrazy aktywności podmiotu działającego

3.1. Logika rozumowania	64
3.2. Linia aktywności	66
3.3. Sposób prowadzenia aktywności	68
3.4. Ekspresja/Ekspresyjność	71
3.5. Akt prezentacji	73
3.6. Styl aktywności	75
3.7. Funkcja aktywności	76
3.8. Podsumowanie	77

Rozdział 4

Wyrazy aktywności ukierunkowanych na konstruowanie i przepływ informacji

4.1.	Wyrazy aktywności ukierunkowanych na konstruowanie informacji	80
4.1.1.	Logika kategoryzowania	81
4.1.2.	Logika przekonań emocjonalnych	87
4.1.3.	Logika poszukiwania zależności	91
4.1.4.	Logika weryfikowania informacji	93
4.1.5.	Logika rekonstruowania historii rodziny	97
4.2.	Wyrazy aktywności ukierunkowanych na przepływ informacji	100
4.2.1.	Zbieranie informacji	101
4.2.2.	Inicjowanie aktywności artykulacyjnej	103
4.2.3.	Rzecznictwo na rzecz rodziny	108
4.3.	Podsumowanie	114

Rozdział 5

Wyrazy aktywności ukierunkowanych na konstruowanie reguł/zasad komunikacji z rodziną

5.1.	Użycie środków ekspresji w określonych rejestrach aktywności	116
5.2.	Wprowadzanie sposobów adresowania komunikatów	119
5.3.	Aranżowanie wizyt i strukturyzacja czasu	121
5.4.	Ustalanie zadań i wspieranie w ich realizacji	127
5.5.	Podsumowanie	129

Rozdział 6

Wyrazy aktywności ukierunkowanych na odczuwanie oraz na nie oddziałujących

6.1.	Aktywność naprawcza	135
6.2.	Łagodzenie emocji	142
6.3.	Budowanie zaufania	147
6.4.	Mobilizowanie do przełamywania barier emocjonalnych	152
6.5.	Chwalenie	155
6.6.	Dbalność o odczucia i emocje	157
6.7.	Pobudzanie do namysłu nad sobą	160

6.8. Ujawnianie się afektów – radzenie sobie z własnymi afektami	166
6.9. Podsumowanie	175

Rozdział 7

Wyrazy aktywności ukierunkowanych na autoprezentację

7.1. Sposoby dyskursywne służące przekazywaniu autodefinicji	177
7.2. Odróżnianie	178
7.3. Charakterystyka procesu rozwijania aktywności	180
7.4. Formułowanie preferencji zaangażowania	183
7.5. Identyfikowanie aktywności	184
7.6. Określanie celu aktywności	185
7.7. Ocena tendencji aktywności	188
7.8. Akty prezentacji zachodzące w sytuacjach problematycznych i definiujących	189
7.9. Podsumowanie	196

Rozdział 8

Przykłady linii aktywności adresowanych

8.1. „Zabawa w kotka i myszkę”	205
8.2. Wyręczanie	208
8.3. „Prowadzenie za rękę”	213
8.4. „Redukcja szkód”	218
8.5. Interweniowanie	219
8.6. Pilnowanie	221
8.7. Kierowanie z pozycji władzy	223
8.8. Ukierunkowywanie na samodzielną aktywność	227
8.9. Wspólne uczenie się	229
8.10. Podsumowanie	232

Rozdział 9

Przejawy tożsamości podmiotu działającego

9.1. Styl aktywności jako przejaw tożsamości podmiotu działającego	239
9.2. Funkcja aktywności jako przejaw tożsamości podmiotu działającego	242

9.3. Akt prezentacji jako przejaw tożsamości podmiotu działającego	246
9.4. Podsumowanie	250

Rozdział 10

Dynamika konstruowania tożsamości podmiotu działającego

10.1. Uznanie społeczne w procesie wypracowywania konsensusu tożsamościowego	254
10.2. Oddziaływanie pomiędzy ekspresją a impresją	256
10.3. Mechanizm jaźni odzwierciedlonej i kategoryzacja	257
10.4. Konstruowanie tożsamości osobowej	259
10.5. Potwierdzanie ustalonej tożsamości	260
10.6. Podsumowanie	261
Zakończenie	265
Bibliografia	269
Spis rycin i tabel	285

WSTĘP

Książka, którą oddaję do rąk Czytelników, powstawała na przestrzeni wielu lat. Wszystko zaczęło się od trzyletniego doświadczenia (2009–2011), jakie zdobywałam wykonując obowiązki specjalisty pracy z rodziną (asystenta rodziny) w jednym z łódzkich ośrodków pomocy społecznej. Czas ten obfitował w rozmowy i obserwacje wzbudzające moją zadumę nad wielością i różnorodnością znaczeń przypisywanych aktywnościom realizowanym przez asystentów. Stały się one impulsem do przeprowadzenia analizy aktywności asystentów, stanowiących przykład procesu oddziaływania na Drugiego. Omawiane aktywności i ich charakterystyczne cechy należy umiejscowić w polu pracy socjalnej z rodziną, w którym zachodzą. Poszczególne podmioty działające radzą sobie na różne sposoby z usytuowaniem w tym polu, które jest regulowane przez określone przepisy prawne, uwarunkowania instytucjonalne, konteksty sytuacyjne, mające miejsce w procesie oddziaływania na rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, wieloprotymowe, dysfunkcyjne. Niniejsza książka przybliży indywidualną perspektywę poruszania się w polu pracy socjalnej z tego typu rodziną, biorąc pod uwagę doświadczenia profesjonalne asystentów, przekazywane w narracjach o ich aktywnościach. W tych narracjach ujawniają się reprezentacje dotyczące procesu oddziaływania na rodzinę i propozycje znaczeń z nim związanych.

Aktywność mentalna związana z prowadzeniem namysłu nad postawionymi zagadnieniami, którą można określić jako analizę badawczą, przechodziła wiele stadiów rozwoju¹. Początkowo refleksja analityczna wydawała mi się trudna, moja przedwiedza – zbudowana z wiedzy potocznej (nierefleksyjnego zasobu wiedzy podręcznej) –

¹ Zachęcam do lektury tekstu *O (nie)udanej próbie odnalezienia się w roli praktykującego badacza. Refleksje z pola praktyki* (Kamińska 2016a), w którym dokonuję refleksji retrospektywnej nad swoim doświadczeniem biograficznym z okresu pierwszych prób podejmowania pracy badawczej.

utrudniała uruchomienie analitycznego myślenia, niezbędnego dla poznania naukowego. Trudność przeistoczenia się w badacza wynikała z faktu, że rozpoczynałam prace badawcze, sama będąc praktykiem-asystentem. W toku nabywania krytycznego i analitycznego dystansu, rosło moje zainteresowanie transwersalną analizą aktywności (Barbier 2016), która w dużej mierze, choć nie od razu, stała się dominującą ramą teoretyczną w prowadzonych przemyśleniach. W rezultacie, na kolejnym etapie mojej refleksji, powstała praca doktorska zatytułowana *Tożsamość profesjonalna w narracjach asystentów rodziny* (Kamińska-Jatczak 2017a). Przemyślenia tam zawarte są skierowane na poszukiwanie związków pomiędzy tożsamością podmiotu działającego a jego aktywnością.

Książka, którą mają Państwo w rękach, nie jest jedynie na nowo zredagowaną wersją rozprawy doktorskiej, ale raczej efektem ponownego przemyślenia tematu aktywności asystentów rodziny, mającego na celu dopełnienie dotychczasowego namysłu oraz uzupełnienie występujących w nim luk. Zawarte w niej treści są efektem zdystansowanego spojrzenia na dotychczasowe refleksje – stanowią wyraz osiągnięcia pewnej dojrzałości w myśleniu na temat specyfiki aktywności oddziaływania na Drugiego.

Celem niniejszej monografii było, z jednej strony, ukazanie aktywności asystentów z perspektywy „antropologii aktywności” (Barbier 2020: 223), z wzięciem pod uwagę ich elementów konstytutywnych, cech uniwersalnych², z drugiej natomiast, wyjaśnienie specyfiki aktywności jednostkowych usytuowanych kontekstowo. Inspiracją stało się transwersalne ujmowanie aktywności (Barbier 2016), które skłoniło mnie do poszukiwania związków pomiędzy aktywnością a tożsamością, co w rezultacie zaowocowało namysłem nad tym wymiarem tożsamości, który można określić tożsamością podmiotu działającego.

Książka była pisana z intencją dotarcia do badaczy oraz refleksyjnych praktyków związanych z pracą socjalną, którym bliska jest idea transwersalnej i holistycznej analizy aktywności własnych i/lub

² Chodzi o cechy charakterystyczne dla wszystkich aktywności oddziaływania na Drugiego w polu pracy socjalnej, które określają ich istotę w sensie ogólnym i są ściśle powiązane z ich przebiegiem jednostkowym.

cudzych. Jest to lektura przeznaczona dla osób zainteresowanych analizą aktywności i jej praktycznym zastosowaniem w ramach pracy badawczej i autorefleksji. Żywię nadzieję, że prezentowane treści zainspirują Czytelników do podjęcia próby zrozumienia procesu oddziaływania na Drugiego i aktywności z nim związanych, co czynię w tej monografii, biorąc pod uwagę pole praktyki, jakim jest praca socjalna z rodzinami wieloproblemowymi.

W niniejszych rozważaniach można odnaleźć pojęcia wplecione w kontekst analizy, które wydają się przydatne do wyodrębnienia tego, co regularne i tego, co specyficzne w przebiegu aktywności jednostkowych. Prowadzony namysł jest zaproszeniem do analizy charakterystycznych wyrazów aktywności działającego, a także związków pomiędzy przebiegiem jego aktywności i przejawianą tożsamością. Książka może zainteresować również refleksyjnych praktyków i być wykorzystywana w różnych formach podejmowania namysłu nad indywidualną aktywnością w obszarze pracy socjalnej z rodziną.

Trzeba nadmienić, że ze względu na złożoność podejmowanych kwestii, sposób prowadzenia wywodu nie zawsze ma charakter liniowy, niekiedy wymagany jest powrót do omawianych już wątków. Dodatkową trudność może stanowić sam język wypowiedzi, który zawiera słownictwo dotyczące pojmovalności działania oraz nawiązuje do odniesień teoretycznych, jak transwersalna analiza aktywności, interakcjonizm symboliczny, socjologia emocji, czy psychologia społeczna. Mimo to, żywię nadzieję, że książka znajdzie „swoich” odbiorców.

Zrozumienie struktury przedkładanej monografii ma istotne znaczenie w jej odbiorze. Ze względu na warstwę merytoryczną można ją podzielić na trzy części.

Część pierwsza – wyjaśniająca przyjęte rozumienie aktywności asystentów rodziny i narracji na ich temat – obejmuje trzy pierwsze rozdziały, które mają charakter metateoretyczny. Rozdział pierwszy prezentuje kluczowe założenia teoretyczno-metodologiczne, ukierunkowujące prowadzoną analizę narracji o aktywnościach. Rozdział drugi wyszczególnia rodzaje aktywności ze względu na cechy, które orientują ich indywidualny przebieg. Rozdział trzeci omawia wyrazy

aktywności. Wprowadza kluczowe kategorie pojęciowe – stanowiące narzędzia intelektualne, które są używane w prowadzonej analizie.

Część druga – empiryczna, obejmuje pięć kolejnych rozdziałów, w których sformułowane wcześniej założenia i pojęcia znajdują swoje zastosowanie praktyczne. Zawiera ona przykłady ukazujące przebieg konkretnych wyrazów aktywności asystentów, analizowane ze względu na przedmiot odniesienia, na który są ukierunkowane. Tymi przedmiotami, na których koncentruje się asystent w procesie aktywności, mogą być: konstruowanie i przepływ informacji o rodzinach (rozdział czwarty), konstruowanie reguł komunikacji z rodziną (rozdział piąty), odczuwanie procesu aktywności przez Drugiego i przez samego asystenta (rozdział szósty), autoprezentacja (rozdział siódmy). Rozdział ósmy ma również charakter empiryczny, lecz omawia przykłady aktywności asystentów dopasowane do ich adresatów. Szczególnie eksponowane są linie aktywności, poprzez które porządkowany jest namysł nad aktywnościami adresowanymi, zmieniającymi się w zależności od Drugiego, do którego są skierowane.

Część trzecia książki, obejmująca dwa ostatnie rozdziały, wyraża namysł nad aktywnością asystenta w związku z procesem konstruowania tożsamości podmiotu działającego. Ta część pracy zawiera intencję namysłu „nad” aktywnością asystentów. Rozdział dziewiąty prezentuje wyrazy aktywności działającego jako przejawy jego tożsamości. Rozdział dziesiąty natomiast omawia mechanizmy wyjaśniające dynamikę konstruowania tożsamości podmiotu działającego, jaka ma miejsce w procesie oddziaływania asystenta na rodziny. W przyjętym rozumieniu, tożsamość działającego konstruowana jest „w” i „poprzez” aktywność działającego. Z tego punktu widzenia, związek pomiędzy aktywnością a tożsamością wydaje się kluczowy dla pełniejszego zrozumienia procesu oddziaływania asystenta na rodzinę.

*

Praca ta nie powstałaby, gdyby nie ludzie, których spotkałam w swoim życiu naukowym. Szczególne podziękowania kieruję do Profesor Ewy Marynowicz-Hetki, która towarzyszyła mi przez większość

mojej intelektualnej drogi związanej z prowadzoną analizą. Jestem wdzięczna za wymianę myśli, liczne dyskusje, tłumaczenia *a vista* tekstów francuskich, promowanie rozprawy doktorskiej, umożliwienie kontaktów z gronem badaczy zainteresowanych myśleniem transwersalnym, a także za wsparcie merytoryczne okazane mi podczas pracy nad książką. Dziękuję Profesorowi Jean-Marie Barbierowi za spotkania intelektualne i wspólne rozważania, które pozwoliły mi lepiej zrozumieć język transwersalnej analizy aktywności i w oparciu o niego mówić własnym głosem. Dziękuję także Kolegom i Koleżankom z Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego za głosy krytyczne, mobilizujące mnie do tego, by konstruować bardziej zrozumiałą dla odbiorcy komunikację o mojej pracy badawczej. Podziękowania składam wszystkim tym, którzy wnieśli swój wkład w powstawanie książki: asystentom rodziny, którzy zgodzili się opowiedzieć swoje historie, recenzentce – Profesor Ewie Kantowicz, której uwagi wsparły pracę nad ostatecznym kształtem przedkładanej monografii. Dziękuję recenzentom rozprawy doktorskiej – Profesorowi Dariuszowi Kubinowskiemu oraz Profesorowi Jerzemu Szmagałskiemu, recenzentom wszystkich opublikowanych tekstów, które powstawały w związku z prowadzonymi badaniami. Uwagi Państwa przyczyniły się do podniesienia poziomu merytorycznego podejmowanych rozważań i stymulowały mnie na różnych etapach procesu twórczego. Szczególne wyrazy wdzięczności kieruję do Agnieszki Sowały-Kozłowskiej za pomoc w przygotowaniu rycin. Wreszcie, dziękuję moim najbliższym, którzy wspierali mnie w codziennych zmaganiach, bez Was nie zdołałabym ukończyć tych rozważań.

Na koniec pragnę zachęcić Czytelników do zapoznania się z przedkładaną książką i równocześnie zaznaczam, że jest to dopiero rozpoczęcie dyskusji nad aktywnością z perspektywy analizy transwersalnej. Dyskusja ta wymaga dalszego ciągu, podjęcia nowych tropów i wskazania następnych zastosowań analitycznych. Zapraszam do lektury.

Izabela Kamińska-Jatczak

ROZDZIAŁ 1

PORZĄDKOWANIE CHAOSU AKTYWNOŚCI – PODEJŚCIE TRANSWERSALNE

Aktywności, podobnie jak zjawiska chaotyczne, są procesami skomplikowanymi i złożonymi, co przekłada się na trudność w ich rozpoznawaniu (por. Klus-Stańska 2010: 22). Wykorzystanie pojęcia chaosu jako metafory złożoności¹ pozwala spojrzeć na aktywność oddziaływania na Drugiego jako na skomplikowany, wieloczynnikowy układ dynamicznych zmiennych, który z tego powodu wydaje się chaotyczny, nieuporządkowany, trudny do rozpoznania w pełni swej złożoności. Refleksja nad aktywnością wymaga bowiem uwzględnienia tego, że jest to proces:

– dynamiczny, wymagający myślenia o transformacjach wzajemnie powiązanych (Barbier 2016: 37);

– połączony, gdyż między przestrzeniami aktywności tworzą się związki symultaniczne, wynikające z faktu, że podmioty w tym samym czasie są obecne w wielu przestrzeniach jednocześnie (tamże: 157);

– polifunkcyjny, gdyż istnieje możliwość wywołania pozaintecjonalnych efektów w różnych przestrzeniach aktywności (tamże: 154);

– stanowiący kombinację aktywności między podmiotami, która wytwarza przestrzeń interaktywnego splotu uczestnictwa we wzajemnych czynnościach (tamże: 98);

¹ Kiedy pojęcie chaosu jest używane jako metafora złożoności, to może również oznaczać, na przykład: (1) przecięcie się zjawiska złożonego z dwóch dotąd odrębnych łańcuchów zdarzeń powiązanych przyczynowo, co sprawia, że nie można obliczyć prawdopodobieństwa tego, co zaszło w punkcie przecięcia (Motyl 2015: 132), lub też (2) natłok zdarzeń i okoliczności wyrażany w nieskończenie skomplikowanym, chwiejnym i dość nieprzewidywalnym polu potoczności pojęć, koncepcji, codziennych strategii myślenia i działania, realizujących się na różnych płaszczyznach i w wielu wymiarach życia szkoły (Klus-Stańska 2010: 23).

– usytuowany w kontekstach: mentalnym, sytuacyjnym, społecznym, które oddziałują na jego przebieg.

Aby zrozumieć aktywność oddziaływania na Drugiego, trzeba poszukiwać zależności, mechanizmów, związków wynikających z powyżej wymienionych atrybutów tego procesu, a i to nie gwarantuje osiągnięcia pełni poznania tego różnorodnego chaosu aktywności.

Biorąc aktywność za przedmiot analizy, dostrzega się jej chaos ontologiczny – mamy do czynienia z występowaniem zbyt wielu związków i zależności, które trzeba zrozumieć. Sprawia to, że odnosi się wrażenie bałaganu, nadmiaru, bezładu, nie sposób bowiem wziąć pod uwagę wszystkich istotnych zagadnień. Z drugiej jednak strony, proces aktywności cechuje chaotyczny porządek, który wart jest odkrycia i zrozumienia (LeCompte 1994: 280). Ów porządek wyłania się z chaosu, kiedy zjawisko z pozoru chaotyczne, które wydaje się być skrajnie złożone, nieskończone, zmienne i przypadkowe – pod wpływem analitycznego, pogłębionego oglądu zaczyna być zrozumiałe dzięki odkrywaniu pewnych mechanizmów, prawidłowości, które je porządkują (tamże). Proces aktywności oddziaływania na Drugiego zawiera chaotyczny porządek, który wymaga odkrycia, a właściwie skonstruowania (por. Barbier 2016: 158). Jest to powiązane z wyjaśnianiem reguł, regularności, zależności i mechanizmów, warunkujących rozwój, transformację i przebieg aktywności. Chaotyczny porządek można traktować jako atrybut ontologii i epistemologii poznania aktywności.

Porządkowanie aktywności, dotyczące konstruowania wypowiedzi odnoszących się do organizacji aktywności, dokonuje się zawsze z jakiegoś punktu widzenia, który pozostaje w pewnej mierze selektywny:

w rzeczywistości nie ma uporządkowania niezależnego od nas; to my rzutujemy porządek w świecie, selekcjonując przedmioty, opisując/wskazując (na) związki satysfakcjonujące nas intelektualnie. Rzeźbimy porządek, pozostawiając na uboczu części nieuporządkowane (James 2007; cyt. za: Barbier 2016: 158).

Rozważania zawarte w tym rozdziale służą opisaniu teoretyczno-metodologicznych ram, przy pomocy których podjęto próbę

uporządkowania chaosu aktywności asystentów rodziny. Jest to przykład zastosowania transwersalnej analizy aktywności, która stanowi propozycję poznawania aktywności w sposób holistyczny, uwzględniający wielość jej przestrzeni i powiązań.

1.1. Punkt widzenia transwersalnej analizy aktywności

Teoretyczny punkt widzenia, przyjęty w poniższych rozważaniach, można określić jako transwersalną analizę aktywności (TAA) (Barbier 2016; Barbier 2006). Ta koncepcja, czy też teoria analizy transwersalnej, wymaga omówienia ze względu na fakt, że stanowiła główne źródło inspiracji dla prowadzonych badań.

Transwersalna analiza aktywności odwołuje się do podejścia określanego jako „odkrycie aktywności” (Barbier 2016: 11, 133–136). Owo odkrycie aktywności wyraża się poprzez konceptualizację zwyczajowych pojęć stosowanych w polach praktyki, by nadać im znaczenia naukowe (tamże: 11–12). Koncepcja transwersalnej analizy aktywności proponuje pojęcia metateoretyczne, które inspirują do uczynienia obcym tego, co dla nas oczywiste (tamże: 31). Są to narzędzia intelektualne pozwalające na oddalenie się od rutyny myślenia o codziennych aktywnościach, odejście od zwyczajowych znaczeń nadawanych pojęciom opisującym aktywności codzienne (por. głos A. Walczak w: Kamińska-Jatczak, Skoczyła-Namielska 2016: 221–222; Marynowicz-Hetka 2016: 272). TAA stanowi propozycję znaczeń nieoczywistych, które wykraczają poza powszechne myślenie o aktywności. Pojęcia proponowane przez Jean-Marie Barbiera mają potencjał inspirujący do holistycznego i transwersalnego myślenia o konstrukcji aktywności, jej konfiguracji i transformacji, a z drugiej strony stanowią wyzwanie dla badacza, gdyż mogą destabilizować jego dotychczasowe ujęcia rzeczywistości pojęciowej (głos M. Kafara w: Kamińska-Jatczak 2019c: 320–321).

Tworzenie metateoretycznych ram myślenia o aktywności, na podstawie analizy pojęć zwyczajowych, wiąże się z tezą, iż szerokiemu zakresowi pól praktyki odpowiada wspólna dla różnych pól badawczych

struktura konceptualna (Barbier 2016: 16). Takie założenie uprawnia do poszukiwania „antropologii aktywności” (Barbier 2020: 223), czy też „antropologii praktyki” (Barbier 2016: 16; głos L. Witkowskiego w: Kamińska-Jatczak, Skoczylas-Namielska 2016: 222) – dyskursu naukowego wydobywającego pojęcia stanowiące uniwersalne narzędzia teoretyczne, które można wykorzystywać do analizy różnych pól praktyki. Chodzi o to, by wyrażeniom używanym przez praktyków, które można określić „pojęciami zwyczajowymi”, nadać sens naukowy (por. Barbier 2016: 12). Pojęcia TAA zwracają uwagę na uniwersalne właściwości aktywności i należy je traktować raczej jako narzędzia generujące wiedzę² niż jako wiedzę samą w sobie (tamże: 13). Badacz wykorzystujący tę koncepcję podejmuje wysiłek odniesienia tychże pojęć do konkretnych aktywności, czy też dyskursu o aktywnościach, co sprawia, że pojęcia TAA traktuje jako drogowskazy, ramy myślenia o aktywności, a nie definicje rozstrzygające o jej istocie.

Antropologiczne podejście do aktywności, o którym tutaj mowa, wiąże się z intencją pojmovalności (tamże: 20). Dążenie do pojmovalności można odczytać jako próbę zrozumienia aktywności – jej przebiegu, transformacji, złożoności. Chodzi, z jednej strony, o sposób rozumienia pozwalający wydobyć jej wielostronne znaczenie jako aktywności jednostkowej, usytuowanej w niepowtarzalnym kontekście. Z drugiej zaś strony idzie o uchwycenie analizowanej aktywności w jej wymiarze antropologicznym, w którym jest ona postrzegana jako aktywność ludzka posiadająca określoną choreografię – dynamiczny układ oraz pewien chaotyczny porządek. Postępowanie intelektualne zorientowane na pojmovalność charakteryzuje się poszukiwaniem związków między zjawiskami odkrywanymi w aktywnościach i konstruowaniem reprezentacji na temat ich możliwych transformacji (tamże). Jest to postępowanie przeciwstawne wobec ewaluacji, której celem jest nadanie wartości i określenie relacji między tym, co oczekiwane, a tym, co istnieje (tamże: 19–20).

² Jean-Marie Barbier określił pojęcia TAA jako „narzędzia”, przy pomocy których można myśleć na temat aktywności (głos J.-M. Barbiera, w: Kamińska-Jatczak, Skoczylas Namielska 2016: 227).